

Tompa Mihály: A két íjász

Hatalmas úr lakott a Tiszánál egykoron,
Otthon volt innen, otthon a tulsó partokon;
Bőven termett a rétség s jó fekete homok,
S a tágas csürt betölték a kazlak, asztagok.

Míg válla birta, gyakran forgott a harcmezőn,
S küzdelminek, csatákon, nagy méltó bére lőn,
Kiterjedt birtokában élvén hatalmason,
Hírnév sugára rezgett az ősz hajszálakon.

És mégis volt lelkének egy mély borúlata:
Nyomán, édes fiának senkit se mondhatta;
De a borúlat éjét enyhítő tiszta hold,
A nyájas holdvilág, szép ifjú leánya volt.

Jöttek pedig leventék és büszke hadfiak,
Fényes neve s babérja lévén mindannyinak,
Hogy akiről a hír oly mesés palástba' jár,
Meglássák a leányzót, Tiszának partinál.

A lányka kelleméről hazudtak a szavak,
Mert a valónak a hír halvány árnyéka csak!
- Felőlem más a világ felett király lehet,
Ha e hölgy viszonozza forró szerelmemet! -

Ezt gondolá magában mindannyi hős, vitéz,
Szemébe a leánynak csak egyszer is ki néz;
És a két legmerészebb, hogy elnyerhesse őt:
Ügyében szót emelt az őszült vitéz előtt.

Ki nagy kísérettel jött, egyik mond délcegen:
»Nevem Vencel, s egész föld ösméri nemzetem;
Békében, mint csatában, hatalmas hon fia
Esdik lányod kezéért, megőszült dalia!

Gazdag vagyok, s hogy láthatd, mi ér karom? ha kell
Im párcsatára hívok bárkit honodba« fel!
S míg szólt a hosszú száraz termet negédesen:
A hölgy nem méltatá egy tekintetére sem.

Utána szólt a másik lovag: »Nevem Kenéz,
Egy nemzetből s hazából veled, derék vitéz!
Két tárgyért ége szívem keblemben e napig:
Hon és csata; leányod lőn most a harmadik.

Mit érek a csatában, megnézni jőj ki majd,
Mert a német lovaggal karom fog víni bajt!«
S míg szólt imígy, a lányka pirúlt, vagy sápadott,
És félve, lopva nézte a tetsző bajnokot.

»Vitézek! - mond az agg hős - míg engedé eróm,
Mint egy, megálltam én is a véres harcmezőn;
Feszült íjam rugásán sok nád repüle szét,
S megférne fél kezemben, amely szívet nem ért.

Le a karddal, vitézek! Ívet ragadjatok!
Nyíl döntse a csatát el; s ki nyíllal győzni fog:
Azt mondom én fiamnak, s a boldog partokon,
Azé legyen, leányom kezével, birtokom.

Föl hát derék vitézek, a küzdelemre föl!
S figyeljete szavamra, mely vihelyet jelöl:
Egyik fél átkelend a túlpartra, mely felett,
A társ átellenében foglal vívó helyet.

Igy a két bajvivó közt leend a mély folyam,
A nyilvánzó pedig, mint gyors fecske, átsuhan;
S úgy lőjön, aki lő, hogy egy nádja lesz csupán.
És csak haláladó hőst öleljen a leány!«

Midőn a párccsataról elterjedett a hír,
Két partra tódul a nép, gyermek s öreg, ki bír;
S jóslattal ez Kenézhez, amaz Vencelhez áll,
De legtöbb arra hajlik, hogy egyik sem talál.

Partjára a Tiszának kijött az ősz maga,
Bár elgyengült szemével ő mit sem láthata;
De állott oldalánál nagy híradó sereg,
Melytől rögtön megértse, amik történtenek.

Ott volt a szép leány is, - szorongó kebele
Szúró kétség nyilának fájdalmival tele; -
Függvén Kenéz alakján, amely a part felett;
Társának ellenében nyugton emelkedett:

A két vívó sokáig állt mozdulatlanul,
Nyilához, vesszejéhez egyik vitéz se nyúl;
Az első szót társának engedve mindenik...
A nép susogva jósol jót vagy roszt nekik.

Gyorsan felvonta ívét most a német lovag,
S karját emelve, harsány szavak rivaltanak:
Vencel lő! ...és utána... ott állt Kenéz helyén...
A halál átrepülte társának vesszején.

Kenéz lő! ...s néma csend lett... de még egy perc se tölt:
S rája harsány rivalgás rázá a levegőt;
S már nem hallhatta Vencel az éljen-hangokat,
Mert a véres homokban holtan hevert hanyatt.

Kenéznek zúga éljents a parti néptömeg,

Az agg vitéz, fiául, Kenézt ölelte meg;
A hölgy búbajos keble, a harmatszűz ajak,
S dús birtok, mind reá, a győzőre vártanak.

A földet, melyen elhullt Vencel kegyetlenül:
Kenéz, kíséretének engedte lakhelyül.
S hol Vencel lőtt: Vencsellő építették, s maig
Lakói ajkiról más hon nyelve hallatik.

S átellenében ennek a parton magasan,
Honnan győző Kenéz lőtt: Kenézlő falva van;
S a hőstől, a kövér föld, szállott firól fira,
Kik falvakat rakának a víznek partira.

— — —

És évek, századok gyors futással múltanak,
Idők futó homokján kivesznek a nyomak;
Felettök délibáb: az emlékezet lebeg,
A múlt képét mutatván halvány ködébe' meg.